

EULÀLIA GALOFRÉ i MORA
FRANCESCA GALOFRÉ i MORA

Solfeig

1

LLENGUATGE MUSICAL

**DINSIC
BOILEAU**

A l'Escola de Música de Premià de Mar

Agraïm als nostres mestres Maria Blasco, Narcís Bonet,
Joaquim Maideu, Oriol Martorell, Ricard Pedrals i Santi Riera
haver llegit amb interès el manuscrit i les orientacions que n'hem rebut.
Maig 1988

Disseny coberta: Antoni Bassó

Il·lustracions: Anna Bassó

Acompanyaments pianístics i arranjaments:

Mariona Vila, Enriqueta Farràs, Anna Alegre, Lluïsa Alegre, Xavier Torns.

A dues veus (bloc 7): Narcís Bonet

Maquetació: DINSIC GRÀFIC

1a edició: maig 88

2a edició: juny 89

3a edició: juny 93

4a edició: setembre 95

1a reimpressió: octubre 98

3a reimpressió: juny 2003

4a reimpressió: novembre 2005

5a reimpressió: juny 2007

6a reimpressió juliol 2011

7a reimpressió juliol 2013

8a reimpressió juliol 2015

© Copyright: Eulàlia Galofré Mora i Francesca Galofré Mora

© Drets d'edició cedits a: DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

Santa Anna 10 E 3 - 08002 Barcelona

Coediten: DINSIC Publicacions Musicals, S.L. – Santa Anna, 10 E 3 - 08002 Barcelona

Editorial BOILEAU – Provença, 287 – 08037 Barcelona

Impress a: Service Point

Pau Casals, 161-163

08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

Dipòsit Legal: B-18681-2011

ISBN: 978-84-96753-92-1

ISMN: 979-0-69210-947-7

DISTRIBUEIX: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.

Santa Anna 10 E 3 - 08002 BCN

tel 34 93 318.06.05 - fax 34 93 412.05.01

e-mail: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.cat - www.dinsic.es www.dinsic-com

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, així com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Llibre homologat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya per als Ensenyaments musicals Grau Elemental (DOG 1841 del 3-1-1994)

PÒRTIC

El lector d'aquest Pòrtic té a les mans SOLFEIG 1 que, per a un no tècnic, és, comparativament, en relació amb tot el que es troba habitualment en els proveïdors, una propedèutica a la Música—amb majúscula—que cal assenyalar amb l'epítet d'excel·lent. El treball de la Francesca i l'Eulàlia Galofré —antigues alumnes de l'Escola Reina Violant, treballadores, eficients i inquietes— és de mestres amb experiència, d'una maduresa molt superior a la seva edat, amb una extremada capacitat d'anàlisi i de crítica, una potència de treball increïble, i un do d'exposició realment envejable. D'aquí la qualitat. No és, però, per aquests camins, que per mi són verals, on em voldria endinsar.

Semblaria que ens anem acostant, cert que de manera discontinua, cap a la unificació dels països del món. En la història, diverses civilitzacions ho havien intentat. El fruit de l'universalisme cristià, a partir dels IV, va originar la cristiandat medieval. En resultà un edifici impressionant, eclesiàstic, però no evangèlic. L'evangeli és corrosiu pel que no sigui el regne de Déu, i aquest sí té la dimensió intramundana, personal i concreta, en té una altra —de dimensió— definitiva i universal, d'universal absolut. Per descomptat, suposa l'hermenèutica de la fe (Sant Agustí comentat per Ricoeur), i si no pot ser falsable, en no poder ser verificable històricament (K. R. Popper) perquè és escatològica, rebutja la seva utilització per finalitats temporals que s'apartin de la inspiració ètica, que és potència crítica, i es basa en la visió trinitària de la divinitat, i la concepció d'una humanitat fraternal que comporta l'engatjament a favor de la justícia i, per tant, dels rebutjats.

Les diverses internacionals han expressat, de manera diversa, la seva voluntat de recolzar o construir una societat universal. Són camins a tenir en compte, propers com estan a la racionalitat de la il·lustració —esdeveniment que, modern o postmodern, sembla que continuï orientant el pensament actual— i que no han exhaurit llurs possibilitats, malgrat els daltabaixos de la història. Si es refessin, les desaparegudes, unes i altres, segons aconsellin les anàlisis polítiques, i poguessin corregir apriorismes dogmàtics i trobar, ensem, dirigents mesurats, lúcids, intel·ligents i audaços amb voluntat de democràcia i universal, podrien afavorir aquesta construcció de l'esdevenidor. Malauradament, tot i que es tracta d'un afer que, per la situació dels països del Sud, és d'urgència immediata, inajornable, no sembla, a Occident, que hagin aparegut els caps capaços de dur-lo a bon terme.

Nosaltres, però, sí que podem urgir una pedagogia que humanitzi des de cada lloc concret (poble, vila, ciutat, nació) vers la fraternitat mundial. No una utopia que els benpensants de torn qualifiquin de somiatruïtes, sinó una possibilitat pedagògica real practicable a curt termini.

La sensació que els redactors dels plans d'estudi han prescindit de Claparède o dels altres grans mestres de la pedagogia, provoca estupor. Aquesta penosa societat del benestar i del consumisme genera l'atur, però també, amb la permissivitat, l'afany de possessió com a fuga davant de la tristor, de la insatisfacció i de la por.

Tanmateix, i sigui el que sigui, ara, mentre critiquem rudament el nostre entorn, no seria hora de generalitzar l'esmentada pedagogia i fer que serveixi no per a uns quants sinó per al progrés de tothom cap a la necessària utopia? El camí comença amb les Constitucions i les Lleis dels Països democràtics, i afirma el dret i la defensa dels ciutadans a la llibertat, por la igualtat i la justícia, i fa suposar unes Lleis

d'Educació i uns plans d'estudi, en els quals es respecti cada alumne en la seva diversitat personal i el seu ritme evolutiu i on les escoles siguin municipals, autònomes i autogestives, on mestres i alumnes puguin desenvolupar llur capacitat d'iniciativa, i ser educats —no simplement ensenyats—, en la sociabilitat, per uns mestres i uns companys que ocupin conjuntament els espais reals de responsabilitat, segons pautes agosarades de llibertat i crítica, fins a assumir l'autoeducació. Si encara no és el moment d'aquesta plena responsabilitat d'uns centres amb dotació econòmica i gestió pedagògica autònomes, per massa nombre de mestres amb mentalitat emmandrida per hàbits de descompromís, peresa de pensar, o per falta de temps i excés de pegues burocràtiques que ofeguen iniciatives excel·lents, sí que és el temps d'afirmar, exigir i imposar allò que és la base de tota educació.

Ara que, malauradament, la irresponsabilitat col·lectiva i el "t'ho has passat bé" com a criteri suprem cedeix el dret a l'amor al sentiment o a l'epidermis, i a la reproducció de la societat occidental a mans de turcs i mauritans, ens veiem obligats a protestar indignadament del retard —retard que titllem d'ínic— a aprofitar les lliçons de pensadors de la pedagogia. En nom de què, a les escoles, es dona un valor secundari a l'educació física, ètica i musical? Haurem de demanar que els ministres i els consellers d'ensenyament passin per les escoles —universitàries, no faltaria més!— de magisteri perquè es reciclin de lectura dels grans mestres en pedagogia.

Tots els que es dediquen a la música o al seu ensenyament saben el valor pedagògic extremat que els pensadors, de Plató a Adorno, donen a la música. A cada escola del País se n'ha de poder aprendre'n les beceroles. Estalviar diners en mestres de solfeig, de gimnàstica o d'ètica és d'una inconsciència o ignorància tan garrafals que hauria de portar els Parlaments a recusar el ministre que ignori el fet o oïe el menystingui. Al·legar la manca de mètodes adequats als parvularis, o a l'ensenyament primari no és admissible.

SOLFEIG 1, per l'excel·lència del seu contingut pedagògic, de progrés lent i segur, d'exposició clara i precisa i d'exemples que responen a la nostra sensibilitat, és un desmentiment més de la fal·làcia denunciada en el paràgraf anterior i, entre els mètodes que han anat apareguent fins a vuí caldrà dir, per no ofendre la humilitat de les seves autores, que és dels millors.

SOLFEIG 1 és un clam tàcit en defensa d'una pedagogia a favor de la persona global i no únicament d'un ensenyament de l'home al servei de la tècnica.

La Música, amb majúscula, és, en definitiva, a la base d'aquesta educació.

Ricard Pedrals
Barcelona, 1 de maig de 1988

COMENTARIS A LA 3a EDICIÓ

Us presentem la tercera edició del primer volum de la col·lecció SOLFEIG que, en la seva aparició, coincideix amb la implantació de la Reforma dels Ensenyaments Musicals impulsada per la LOGSE (Nova Llei d'Educació).

Aquesta coincidència no es limita al fet temporal. La col·lecció SOLFEIG, pensada i dissenyada ara fa gairebé cinc anys, veu reforçada la seva validesa amb la publicació del nou Disseny Curricular i dels Continguts de l'assignatura de Llenguatge Musical de la nova llei. Així, la col·lecció SOLFEIG representa una seqüenciació efectiva d'aquest —el que el disseny curricular estableix com a segon nivell de concreció— alhora que posa a l'abast dels docents uns materials prou coneguts i contrastats.

A més de recollir molts dels continguts del solfeig, la nova assignatura de Llenguatge Musical incorpora nous espais, fonamentals per a la formació musical bàsica, com són l'Audició i el Cant Coral. Aquests nous espais, malgrat haver inclòs en cada volum de la col·lecció algunes peces «A dues i a tres veus» properes al treball del Cant Coral, són prou importants com per a ser tractats específicament. En aquest sentit, l'editorial està preparant alguns volums temàtics que permetran treballar-los amb la profunditat que els pertoca.

Com a novetat d'aquesta edició, la inclusió d'uns petits arranjaments de cançons i petites melodies per a instruments de percussió. Aquest material ens pot introduir als primers assajos del treball de lectura-interpretació instrumental immediata, alhora que lliga l'assignatura de Llenguatge Musical amb les beceroles del Conjunt Instrumental.

Esperem, doncs, que aquesta col·lecció i les que aniran venint siguin de molta utilitat tant als professionals docents com als vostres alumnes.

I així mateix, us fem saber que l'editorial rebrà amb interès qualsevol suggeriment que us sembli interessant en relació a totes aquestes qüestions.

Josep Ignasi Gómez
Conservatori de Terrassa

Ha estat membre de la Comissió per a la el·laboració del Disseny Curricular dels Ensenyaments Musicals dels graus elemental i mitjà del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Comentari a la 4a edició

L'única modificació que presenta la 4a edició respecte a la 3a és la presentació dels Acompanyaments Pianístics en un quadern separat del contingut bàsic del llibre, tal i com ja vam fer amb la 2a edició del *Solfeig 2* i com anirem fent amb tots els volums de la col·lecció. Per tant, i com a element puntual, només la numeració de les pàgines corresponents a les fitxes i les dels propis acompanyaments haurà variat.

PROPÒSITS DEL LLIBRE

La poca abundància i varietat de materials disponibles per a usar en la didàctica de la lectura i l'escriptura musical –que, normalment a casa nostra, és anomenada solfeig i que es realitza als Conservatoris i a les Escoles de Música especialitzades– ens varen fer reflexionar, ja fa temps, sobre la necessitat i la conveniència d'elaborar-ne de nous.

El nostre exercici habitual en el camp de la Pedagogia Musical, concretament a Escoles de Música, ens va fer plantejar diversos aspectes dels possibles nous materials: com haurien de ser, com ens agradaria que fossin, quines funcions haurien d'acomplir i a quins usuaris haurien d'anar destinats.

La universalitat del llenguatge musical, així com la seva pròpia asemanticitat, fan que moltes vegades l'ensenyament de la seva lectoescriptura quedi molt desvinculat de tota identitat cultural, àdhuc de vegades sense una orientació clara cap a uns objectius tampoc no gaire definits.

Segurament, però, aviat ens posaríem d'acord per afirmar que l'objectiu principal del Solfeig és l'aprenentatge de l'ús dels signes escrits dels elements essencials de la Música. Però, de quina Música?, de quin autor, època, país?, i per ser feta amb què?, o per ser escoltada com?

El replanteig de totes aquestes qüestions ens ha dut a elaborar uns materials clarament arrelats a la nostra llengua musical materna; és a dir, que aprofiten com a elements de treball en aquests primers passos, totes aquelles cançons, petites melodies del nostre folklore tradicional, que es poden adaptar a les dificultats concretes treballades a cada capítol. Uns materials que també inclouen cançons i melodies d'altres països, algunes cançons / melodies d'autor i exercicis fets expressament per a treballar les dificultats volgudes. I tot això utilitzant la veu com a principal instrument.

Necessitem uns materials clarament ordenats per blocs de treball, que permetin a professors i alumnes situar-se ràpidament a la tasca, sense que els professors hagin de consultar manuals d'ús, i que ajudin l'alumne a orientar-se en la globalitat de l'aprenentatge del solfeig, podent identificar tots i cadascun dels paràmetres que el defineixen: l'aprenentatge de l'entonació, del ritme, de l'harmonia; la seva lectura i la seva escriptura i també l'educació de l'oïda.

Creiem que aquest aspecte sensorial de l'educació musical, l'educació de l'oïda, mereix un comentari especial i apart.

Voldríem remarcar la importància que aquest aspecte té en l'aprenentatge de la música i recordar que difícilment aconseguirem ensenyar a llegir i a escriure música si els nostres alumnes no han viscut, no han fet mai, Música: si no han cantat, ballat, escoltat, experimentat, observat les qualitats del so. Malauradament aquest és un error comès massa sovint, encara, a casa nostra.

Tots els infants aprenen a parlar la seva llengua materna (aprenentatge oral), abans d'aprendre a llegir-la i a escriure-la. Amb la música ha de ser el mateix: cal saber cantar abans d'aprendre a solfejar.

Per tant, cal tenir present que abans d'utilitzar aquest llibre el nen ha d'haver fet un ampli i correcte aprenentatge oral-musical: allò que, correntment, anomenem educació sensorial o sensibilització musical, i que es realitza, o s'hauria de realitzar, normalment als Parvularis i durant els dos primers anys de l'actual Escola Primària, i que podem trobar també en alguns centres especialitzats i Escoles de Música.

Creiem que aquests materials poden ser una eina útil als cursos d'Iniciació Musical de les Escoles Elementals de Música, al preliminar o primer curs del Llenguatge Musical de Grau Elemental dels Conservatoris Elementals, a escoles Primàries, a centres i entitats artísticoculturals en la seva secció d'educació musical, i també a particulars que en petits grups o individualment treballen en aquest camp.

A banda de la preparació musical dels nostres alumnes, el factor que decidirà si podem usar o no aquest llibre, serà el fet que ja sàpiguen llegir i escriure amb fluïdesa, fet que sol resoldre's satisfactòriament cap als 7 - 8 anys, quan els nens fan 2n de Primària, a vegades 3r.

A tots, professors i alumnes, els desitjem una bona feina, tot recordant aquella frase de Z.Kodály: «Val més un bon mestre que un bon mètode».

ORIENTACIONS ALS PROFESSORS

Amb aquest llibre, *Solfeig 1*, pretenem oferir als alumnes que s'inicien en la matèria i als seus professors uns materials escrits que ajudin a un desenvolupament àgil de la classe.

Remarquem: materials escrits només.

Una classe de Música, tots sabem que és molt més que llegir una lliçó, omplir una fitxa de ritmes o fer un dictat. És el propi mestre qui ha de donar vida a la classe, aportant tot el treball «oral» que demana la classe de solfeig. Mai un llibre pot substituir l'acció del mestre, ni mai un mestre ha d'abandonar-se al camí exactament marcat per un llibre. Ningú coneix els alumnes millor que el seu professor i només aquest pot saber quin és l'exercici o la lliçó més adient, per a ells, en cada moment.

A. ESTRUCTURA FORMAL DEL LLIBRE

Aquest llibre està estructurat en quatre apartats:

Lectura
Sèries melòdiques
Acompanyaments pianístics
Espectura

1. LECTURA

Aquest apartat està dividit en set Blocs.

En cadascun hi trobareu: exercicis de lectura melòdica
» d'afinació harmònica
» a dues veus
» rítmics: «Cantem, piquem i toquem»

En totes aquestes parts hem utilitzat tant la clau de Sol, com la de Fa. Creiem important, des del primer moment, un treball simultani de la clau de Fa, segona en importància d'ús després de la de Sol; i també per anunciar la relativitat inherent a la grafia musical, referida a la situació de les notes al pentagrama.

Els continguts d'aquest apartat són el treball progressiu de l'escala de Do M fins a completar-la, i alguna breu al·lusió al primer pentacord de re m (r-m-f-s-l), sense, però, treballar específicament encara la noció Major-menor; aquest fet no és més que la voluntat d'aprofitar tots els recursos que el coneixement de les notes de l'escala de Do M ens ofereix.

L'objectiu d'aquest apartat és assolir el coneixement de la notació de les notes, agilitzar-ne la seva lectura i assegurar-ne l'entonació, introduir l'alumne en la notació d'altres signes musicals i ajudar-lo a desenvolupar el seu propi sentit musical a través de qüestions com el fraseig i la dinàmica.

a) Lectura melòdica :

En aquesta primera part de cada bloc, hi trobareu el que normalment s'anomena «lliçons de solfeig».

Al nostre llibre aquestes «lliçons» són: cançons populars catalanes, cançons populars d'altres països, i cançons i melodies d'autor.

El fet que signes propis del fraseig –comes, arcs– no siguin sempre presents, respon a la voluntat de deixar opció a l'alumne a posar-los ell mateix, amb l'ajut del mestre, realitzant així un treball d'anàlisi, tan necessari per a una bona realització de qualsevol peça musical, per petita que sigui. Hem de fer prendre consciència als nostres alumnes que la unitat base de l'estructuració interna del llenguatge musical és la frase i no les notes cadascuna per separat, fet que ja han de conèixer en la pràctica, sensorialment, i que caldrà no oblidar en realitzar qualsevol lectura musical, tant si és mitjançant la veu, com per mitjà d'un instrument.

b) Exercicis d'afinació harmònica :

En aquesta segona part de cada bloc, hi trobareu exercicis d'entonació o d'afinació harmònica que només pretenen insinuar discretament l'ampli ventall de possibilitats en aquest camp.

Són exercicis a dues veus en els que la primera veu canta una petita sèrie melòdica (formada a partir dels elements melòdics que van apareixent a cada bloc) sobre un pedal cantat per la segona. Malgrat hem escrit només un pedal per a cada sèrie (el que correspon a la primera nota de la sèrie o a la més important), les possibilitats de pedals són tantes com notes diferents hi ha a la sèrie o suggerències tingui el professor, ampliant així el treball d'aquest apartat de sensibilització harmònica.

L'objectiu principal d'aquests exercicis és possibilitar, encara que partint d'unes grafies, un treball d'experimentació sensorial de la simultaneïtat dels sons. Els nens han de descobrir ja, paral·lelament a l'establiment de les successions melòdiques, la possibilitat del joc harmònic. Han de viure la sensació sonora que provoca escoltar i/o cantar una petita sèrie melòdica, un arpegi o un interval melòdic, sobre un pedal.

També serviran com una preparació al treball de cantar a dues veus.

c) Exercicis a dues veus :

Es tracta de petites peces a dues veus que trobareu en cada bloc a partir del Bloc 3 i, fins i tot, algunes a tres veus en l'últim bloc.

És un material amb les mateixes característiques que el de lectura melòdica a una sola veu, però amb la finalitat, aquest cop, d'introduir l'alumne en l'experiència polifònica.

d) «Cantem, Piquem i Toquem» :

Aquesta última part de cada bloc treballa en especial el ritme.

L'objectiu, a més, evidentment, de refermar els coneixements rítmics apresos recentment, és, a través d'aquests, treballar la motricitat, aspecte importantíssim en la formació de qualsevol instrumentista, aprenent alhora a valorar aspectes com la precisió rítmica.

Aquest és també un dels espais del llibre que deixa lloc a la creativitat del nen, mitjançant fórmules com «inventa...», «completa...», i altres, en tipus d'exercicis que ja li són familiars. És important que, encara que no hi sigui sempre explícit, qualsevol exercici de creació ha de ser sempre executat, escoltat, analitzat i valorat.

És important, sempre que treballem el ritme, no deslligar-lo del so. Quan treballem exercicis purament rítmics, mirar de fer-ho també utilitzant instruments de so llarg, o la pròpia veu, fent notes repetides o improvisant una melodia.

Observareu dues seccions:

A la primera secció trobareu diverses menes d'exercicis rítmics:

- Les polirítmies (marcades amb els signes ○ , □ , △) estan pensades en principi per a ser executades en grups. És preferible treballar cada veu amb un timbre diferent: instruments diferents en el cas que n'utilitzem, diferents parts del cos –peus, genolls, mans, dits–, o amb una nota diferent si utilitzem notes repetides cantades.

- Exercicis rítmics d'una sola veu per a mà dreta i mà esquerra, que ens serviran per a iniciar el treball de la lateralitat.

- Exercicis rítmics a una sola veu per a diversos timbres (peus: picar amb els peus, dret o esquerre, a terra; mans: picar de mans; taula: picar amb les mans, dreta o esquerra, a la taula; ...), amb un pentagrama per a cada timbre.

També hi trobareu exercicis en que es combina melodia i ritme:

- Melodia amb acompanyament rítmic: ritme escrit, *ostinatos* rítmics,...

- Ritme amb acompanyament melòdic: *ostinatos* melòdics,...

En els exercicis d'aquesta secció el professor té llibertat a l'hora de fer variacions, afegits, o d'aplicar qualsevol suggerència de l'alumne. Tot aquest material, així com també qualsevol material musical, per senzill que sigui, pot arribar a convertir-se en petites obres de música de cambra (afegint-hi o executant-lo amb instruments de percussió, afegint notes a un ritme,...) de les que els nens, amb l'ajuda del mestre, en seran els compositors.

La segona secció –a càrrec de l'Enriqueta Farràs– conté petites peces arranjades/composades per a instruments de percussió, tant de so determinat (xilòfons, metal·lòfons,...) com de so indeterminat (pandero, triangle,...), amb l'objectiu d'introduir el nen al món de la música d'una manera fàcil i, tanmateix, conscient de

què fa. Per això, es tracta majoritàriament de cançons que ell ja coneix, amb acompanyaments al seu abast, prou senzills per tal que els pugui llegir i interpretar sense una dificultat desmesurada.

«Amb aquesta finalitat –explica l'autora–, aquests arranjaments han estat construïts utilitzant *ostinatos* rítmico-melòdics i amb un augment progressiu de la dificultat. Cal sempre ser rígid i dúctil a la vegada. Aprendre les tècniques bàsiques d'aquests instruments, tocar amb la mà que es recomana no és feina fàcil, però, a la llarga, hi sortirem guanyant tots: el so que obtindrem serà més bonic i aconseguirem un domini important de la coordinació, que ens ajudarà més endavant, a l'hora de tocar altres instruments».

En la partitura, hem utilitzat les inicials o un esquema gràfic per a referir-nos als diferents instruments.

Així:	C	=	carrilló		=	pandero
	XS	=	xilòfon soprano			
	XC	=	xilòfon contralto		=	triangle
	MS	=	metal·lòfon soprano			
	MC	=	metal·lòfon contralto			
	X/MB	=	xilòfon / metal·lòfon baix		=	caixa xinesa

Hem separat l'escriptura dels instruments de placa dels de so indeterminat, per a facilitar una mica la lectura, ja que els instruments de so indeterminat repeteixen sempre un *ostinato*. Excepte en els casos en què està especificat a la partitura, aquests instruments comencen a tocar al mateix temps que comença la peça.

Les harmonitzacions que presentem admeten la possibilitat de substituir o canviar alguns dels instruments indicats per d'altres que tingueu al vostre abast, o instruments fabricats pels mateixos nens: pots de llauna, canyes, pals, capsas,...

Creiem que amb aquests materials es pot realitzar un treball ric i complert, en la formació rítmica i motriu, desenvolupament de la creativitat, audició activa, coneixement del llenguatge musical i, mitjançant l'activitat del grup, aprendre a escoltar els altres.

2. SÈRIES MELÒDIQUES

Aquestes sèries melòdiques volen ser uns exercicis complementaris al treball d'afinació i lectura melòdica. Observareu que la seva presentació està ordenada segons:

- tipus de sèrie
- compàs
- interval melòdic

L'objectiu d'aquest treball una mica sistemàtic és, principalment, el de crear uns automatismes i una memòria d'entonació que ajudin a la lectura del que pròpiament podríem anomenar melodies.

No hem inclòs acompanyaments pianístics per a aquestes sèries ja que hem cregut que, si calen, el propi mestre pot improvisar unes successions harmòniques que donin un suport tonal discret.

3. ACOMPANYAMENTS PIANÍSTICS

Hem cregut necessari incloure uns acompanyaments pianístics per a totes les lliçons melòdiques a una sola veu, que no fóssin només el «suport tonal» més senzill i elemental, malgrat també n'hi hagi alguns d'aquestes característiques, sinó que donessin la possibilitat de «fer música» en un sentit més ampli.

Hem volgut donar a professors i alumnes la possibilitat d'anar més enllà, aprofitant al màxim els pocs elements musicals que l'alumne coneix en aquests primers passos, per tal d'obtenir un resultat global més ric. A la vegada, desenvolupem una gran receptivitat en els infants, com a conseqüència del treball d'audició i de conjunt que ens ofereixen aquests acompanyaments.

Amb aquesta finalitat la Mariona Vila ha col·laborat amb els seus acompanyaments de piano, que –amb paraules seves– «parteixen de l'esperit lúdic del nen, intentant aportar-li el color del llenguatge musical del s.XX, amb els seus elements propis. Un joc rítmic molt important, que moltes vegades fa tractar el piano com un instrument de percussió, la inclusió de la dissonància des del primer moment, sense oblidar, però, ni elements modals ni elements de la tonalitat més pura».

4. ESCRIPTURA

Aquest apartat del llibre consta de 30 fitxes, que es poden arrencar per tal de facilitar-ne la correcció, en les quals hi trobareu exercicis de diverses menes:

- exercicis de reconeixement i ordenació
- » » dictat total o parcial
- » » equivalències de figures rítmiques
- » » posar divisòries
- » » escriure o completar una cançó coneguda
- » » creació
- » » localització de les notes al pentagrama: posar el nom a les notes, ordenació gràfica de les notes,...
- » » transcripció d'una clau a l'altra
- » » anàlisi melòdica: establir semblances / diferències, veure fragmentació (fraseig), pregunta / resposta, ordenar fragments desordenats d'una cançó,...
- » » signes de repetició

Tot això, en fitxes on es tracten diferents aspectes –ritme, melodia, anàlisi,...– sovint de manera monogràfica.

Establint una correspondència aproximada (no absoluta) direm que:

les fitxes números	de l' 1	al 6	corresponen al	Bloc 1
»	»	del 7 a l' 11	»	Bloc 2
»	»	del 12 al 14	»	Bloc 3
»	»	del 15 al 19	»	Bloc 4
»	»	del 20 al 23	»	Bloc 5
»	»	del 24 al 25	»	Bloc 6
»	»	del 26 al 30	»	Bloc 7

Per a facilitar la localització i la identificació del contingut de cada fitxa al professor, hem utilitzat els següents símbols:

	→	fitxes rítmiques
	→	» d'entonació
	→	» melòdiques
	→	» d'anàlisi
	→	» de signes de repetició

El triangle o cercle que envolten aquests símbols, determinen:

	→	fitxes que l'alumne pot fer sol, a classe o a casa, com a expressió escrita d'uns coneixements ja adquirits
	→	fitxes «dictat»: on es demana a l'alumne una resposta escrita com a conseqüència d'un estímul auditiu donat pel professor o per un alumne

En tots els casos d'exercicis de dictat total o parcial caldrà que el professor inventi ell mateix els elements que no donem escrits –és a dir, que constitueixen pròpiament el dictat–, dins el marc de la dificultat de cada bloc, per descomptat. Les possibilitats de realització d'aquests exercicis són moltes; potser tantes com professors i alumnes.

Hi ha, però, tres cançons utilitzades en diferents fitxes, on no apareixen completes i que no són a l'apartat de Lectura, que presentem aquí escrites en la seva totalitat :

El cu-cut (fitxa 17)

popular alemanya

Un cavall que estira un carro (fitxa 18)

Z. Kodály

El gegant del pi (fitxa 21)

popular catalana

Les preguntes que hem formulat per a cada exercici de les fitxes, o la manera d'abordar-los, són només una proposta de les –un cop més– moltes possibilitats existents.

Creiem que val la pena remarcar la gran importància de preguntes que susciten l'anàlisi, ja que aquest és el camí cap a la formació del criteri i sentit musicals propis. Aquesta manera de treballar ha de ser fonamental en una classe de Música.

B. BIBLIOGRAFIA

Advertíem, al principi, sobre la pretensió més important d'aquest llibre: ser un material escrit, només, que faciliti la tasca de la classe de Música, a la vegada que comentàvem la importància de la intervenció del professor.

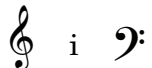

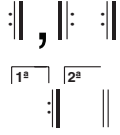
Voldríem afegir, pel que fa a recursos didàctics orals als quals en cap moment no hem fet menció en el llibre, que no per aquest fet els considerem incompatibles amb el treball que presentem. Ans al contrari. Recursos com ara l'ús de síl·labes rítmiques, de fonomímia, etc., els considerem molt oportuns. No ens estendrem, però, en el comentari de tots aquests recursos didàctics, ni pel que fa a la seva constitució, ni pel que fa al seu ús, ja que cal suposar que cada professor els coneix a bastament. Fa bastants anys que varen començar a ser divulgats al nostre país, i creiem inexcusable el seu desconeixement. D'altra banda, el seu tractament seriós seria objecte d'un volum a part, dedicat als professors.

Incloem aquí bibliografia sobre diverses metodologies de la pedagogia musical:

- *Principes fondamentaux de l'éducation musicale et leur application* de M.Martenot. Editorial Magnard (París).
- *Educación Musical* d'E.Willems. Editorial Ricordi (Buenos Aires).
- *La rythmique* Jacques Dalcroze de M.L.Bachmann. Editions de la Baconnière, S.A. (Neuchâtel, Suïssa).
- *La iniciación musical del niño* de V.Hemsey de Gainza. Editorial Ricordi (Buenos Aires).
- *Orff-Sculwerk. Música para niños.* de M.Sanuy i L.González Sarmiento. Unión Musical Española (Madrid).
- *La educación musical en Hungría a través del método Kodály* d'E.Szöny. Editorial Corvina (Budapest).
- *L'Education musicale en Hongrie* de J.Rivière-Ravelart. Editorial Alphonse Leduc & Cie. (París).

Barcelona, maig 1988 (1a edició) - febrer 1993 (3a edició)

C. QUADRE DE CONTINGUTS

BLOC	notes	figures rítmiques	compàs	claus	altres
1	<i>s - m</i>		2 4		<i>f</i> , <i>p</i> , <i>mf</i>
2	<i>l</i>		— — —	— — —	
3	<i>d</i>	— — —	— — —	— — —	— — —
4	<i>r</i>		3 4	— — —	— — —
5	<i>f</i>	— — —	— — —	— — —	 D.C. al Fi
6	<i>d'</i>	— — —	— — —	— — —	<i>l'arpegi de Do M</i>
7	<i>si</i>	— — —	— — —	— — —	<i>l'escala de Do M</i>

OBSERVACIÓ :

Hi ha un element, la pausa de rodona , que en el nostre *Solfeig 1* no es treballa com a contingut rítmic de manera explícita, però que, paradoxalment, apareix ja des de la primera lliçó de lectura melòdica. Aquest fet és degut als compassos d'espera que, al principi, meitat o final de les lliçons, s'han originat a causa dels acompanyaments pianístics.

Cal comentar també que, en els casos que se'ns presenta més d'un compàs d'espera, hem substituït la grafia tradicional per la que ens ha semblat més correcta i, alhora, simplificada: ; és a dir, la mateixa pausa de rodona amb el número de compassos d'espera a sobre, evitant, amb això, la duplictat de grafies per a una mateixa finalitat. ¹ (1. Agraïm al Sr. Farreny la seva col·laboració pel que es refereix a aquest aspecte de la grafia.)

ÍNDIX GENERAL

Pòrtic	3
Comentaris a la present edició	4
Propòsits del llibre	5
Orientacions als professors: Estructura formal del llibre	6
Bibliografia	10
Quadre de continguts	11
Índex general	12
Índex temàtic de les fitxes	12
Índex de la lectura i els acompanyaments	13
LECTURA	18
SÈRIES MELÒDIQUES	91
ESCRITURA : Fitxes	97
ACOMPANYAMENTS PIANÍSTICS (Vegeu publicació annexa d'aquest llibre)	

ÍNDIX TEMÀTIC DE LES FITXES

Tipus	Tema	Bloc	Fitxa	Pàg
*				
	ritme	1	1	99
		1	5	103
		2	7	105
		4	15	113
	melodia	1	4	102
		2	11	109
		3	13	111
		4	19	117
		5	23	121
		7	27	125
		7	29	127
	entonació	1	2	100
		2	8	106
		3	12	110
		4	16	114
		5	20	118
		6	24	122
		7	26	124
		7	28	126
	ritme	1	3	101
		2	9	107
		4	17	115
	melodia	1	6	104
		2	10	108
		3	14	112
		4	19	117
		5	22	120
		7	29	127
	anàlisi	3	13	111
		3	14	112
		4	18	116
		5	21	119
		6	25	123
		7	29	127
		7	30	128
	signes de repetició	5	23	121
		7	27	125

ÍNDEX DE LA LECTURA I ELS ACOMPANYAMENTS

	No.	Títol	Autor / Referència	Pàg.	Acomp./ Arranj.	Pàg.Ac.*
BLOC 1	Lectura melòdica					
	1	El bon pa	popular catalana	18	M.Vila	3
	2	Qui s'ha mort?	popular catalana	18	»	3
	3	.....	les autores (≈)	19	»	5
	4	.....	≈	19	»	3
	5	.....	≈	19	»	4
	6	.....	≈	19	»	5
	7	.....	≈	19	»	5
	8	.....	≈	20	»	5
	9	.....	≈	20	»	5
	10	.....	≈	20	»	5
	11	.....	A.Alegre	20	A.Alegre	6
	12	.....	A.Alegre	20	A.Alegre	6
	Afinació harmònica		≈	21		
	Canem, piquem i toquem					
	1	.....	≈	22		
	2	.....	≈	22		
	3	.....	≈	22		
	4	.....	≈	23		
	5	.....	≈	23		
	6	.....	≈	23		
	7	Exercici x 3	E.Farràs	24	E.Farràs	
BLOC 2	Lectura melòdica					
	14	Cançó del picapedrer	popular catalana	26	M.Vila	6
	15	Cantarella	≈	27	»	4
	16	Rac, rac	popular catalana	27	»	4
	17	Cançó per fer bales... ..	popular catalana	27	»	7
	18	Anirem a caçar	popular catalana	28	»	7
	19	Cançó per fer cagar el tió	popular catalana	28	»	8
	20	.....	≈	29	»	9
	21	.....	≈	29	»	9
	22	.....	≈	29	»	9
	23	.....	A.Alegre	29	A.Alegre	8
	24	.....	A.Alegre	29	A.Alegre	8
	25	.....	≈	30	M.Vila	9
	26	.....	≈	30	»	9
	27	.....	≈	30	»	9
	28	.....	≈	30	»	9
	29	.....	≈	30	»	9
	Afinació harmònica		≈	31		
	Canem, piquem i toquem					
	1	.....	≈	32		
	2	.....	≈	32		
	3	.....	≈	32		
	4	.....	≈	33		
	5	.....	≈	33		
	6	Exercici	E.Farràs	33	E.Farràs	
	7	Cançó del picapedrer	popular catalana	34	E.Farràs	
BLOC 3	Lectura melòdica					
	30	.....	≈	36	M.Vila	10
	31	Bernat, Bernat	J.Cabero	36	»	12
	32	.....	≈	36	»	10
	33	.....	≈	37	»	11
	34	.....	≈	37	»	11
	35	Les campanes de Salom	popular catalana	37	» (acomp. rítmic)	
	36	.....	A.Alegre	38	A.Alegre	11
	37	.....	A.Alegre	38	A.Alegre	10
	38	.....	≈	38	M.Vila	13

* Numeració que correspon a l'Annex amb els Acompanyaments pianístics d'aquest llibre.

39	.....	≈	.....	38	.....	M.Vila	.....	12
40	.....	≈	.....	38	.....	»	.....	14
41	.....	≈	.....	39	.....	»	.....	13
42	.....	≈	.....	39	.....	»	.....	14
43	.....	≈	.....	39	.....	»	.....	13
44	.....	≈	.....	39	.....	»	.....	15
Afinació harmònica			.....	≈	.....	40		
A dues veus								
1	.....	≈	.....	41				
2	.....	≈	.....	41				
3	.....		X.Torns	41				
4	.....		X.Torns	41				
Canem, piquem i toquem								
1	.....	≈	.....	42				
2	.....	≈	.....	42				
3	.....	≈	.....	42				
4	.....	≈	.....	43				
5	.....	≈	.....	43				
6	.....	≈	.....	43				
7	Les campanes de Salom	.....	popular catalana	44	.....	E.Farràs		
BLOC 4 Lectura melòdica								
45	.....	≈	.....	46	.....	M.Vila	.....	15
46	Cànon	.....	.....	46				
47	.....		Li.Alegre	46	.....	Li.Alegre	.....	15
48	.....		Li.Alegre	46	.....	Li.Alegre	.....	16
49	.....	≈	.....	47	.....	M.Vila	.....	13
50	.....	≈	.....	47	.....	»	.....	16
51	.....	≈	.....	47	.....	»	.....	16
52	.....	≈	.....	47	.....	»	.....	18
53	.....	≈	.....	47	.....	»	.....	18
54	.....	≈	.....	47	.....	»	.....	18
55	.....	≈	.....	47	.....	»	.....	17
Afinació harmònica			.....	≈	.....	48		
A dues veus								
1	.....	≈	.....	49				
2	.....		X.Torns	49				
3	.....		X.Torns	49				
4	.....		X.Torns	49				
Canem, piquem i toquem								
1	.....	≈	.....	50				
2	.....	≈	.....	50				
3	.....	≈	.....	50				
4	.....	≈	.....	51				
5	.....	≈	.....	51				
6	.....	≈	.....	51				
7	Exercici en 3/4	.....	E.Farràs	52	.....	E.Farràs		
BLOC 5 Lectura melòdica								
56	Quatre pedres	.....	popular catalana	54	.....	M.Vila	.....	19
57	Peix, peixet	.....	popular catalana	54	.....	»	.....	19
58	Mireu els meus ànecs	.....	pop.alemanya / trad.M.Martorell	54	.....	E.Farràs	.....	33
59	Cànon antic	.....	popular	55				
60	Fés non, non	.....	pop.francesa / trad.M.Martorell	55	.....	M.Vila	.....	20
61	Nou pometes	.....	popular catalana	55	.....	»	.....	22
62	Hop, hop, hop	.....	popular alemanya	55	.....	»	.....	20
63	Mailied	.....	popular alemanya	56	.....	»	.....	21
64	Pedra, pedreta	.....	popular catalana	56	.....	»	.....	23
65	Sol, solet	.....	pop.hongaresa / tr.M.T.Giménez	56	.....	»	.....	26
66	Assegut a la vora de la mar	.....	popular danesa	57	.....	»	.....	24
67	.....		Li.Alegre	57	.....	Li.Alegre	.....	24
68	Passa, passerella	.....	popular catalana	58	.....	E.Farràs	.....	25
69	Tres i tres... (cànon)	.....	pop.hongaresa / trad.O.Martorell	58				
70	.....	≈	.....	59	.....	M.Vila	.....	27
71	.....	≈	.....	59	.....	»	.....	27
72	.....	≈	.....	59	.....	»	.....	28
73	.....	≈	.....	59	.....	»	.....	28
74	.....	≈	.....	59	.....	»	.....	29
Afinació harmònica			.....	≈	.....	60		

A dues veus

1	El ruquet valent	tradicional catalana	61
2	Vés-te'n hivern	popular alemanya	61
3		≈	61
4	Quan les oques	popular alemanya	62
5	Tourdion	dansa francesa S.XVI	62

Cantem, piquem i toquem

1		X.Torns	63
2		≈	63
3		X.Torns	63
4		≈	63
5	Peix, peixet	popular catalana	64

E.Farràs

BLOC 6

Lectura melòdica

75		≈	66	M.Vila	29
76		≈	66	»	30
77		≈	66	»	31
78		≈	67	»	30
79		≈	67	»	32
80		≈	67	»	32
81	El tortell	trad.hongaresa / tr.M.T.Giménez	67	»	33
82	La guineueta	A.Auschütz	68	Li.Alegre	34
83		Li.Alegre	68	Li.Alegre	34
84		Li.Alegre	68	Li.Alegre	35
85		≈	69	M.Vila	36
86		≈	69	»	36
87		≈	69	»	36
88		≈	69	»	36
89		≈	69	»	36
90	Salta, vine, corre	popular hongaresa	69	»	35

Cantem, piquem i toquem

1		≈	70
2		X.Torns / ≈	70
3		≈	70
4		≈	71
5		≈	71
6		X.Torns	71
7		≈	71
8	Exercici	E.Farràs	72
9	L'ocellet	Mònica Bofill (5 anys)	73

E.Farràs

E.Farràs

BLOC 7

Lectura melòdica

91		≈	76	M.Vila	38
92		≈	76	»	37
93		≈	76	»	37
94		A.Alegre	77	A.Alegre	38
95		»	77	»	38
96		»	77	»	39
97		»	77	»	39
98		»	77	»	39

A dues veus

1		≈	78
2		≈	78
3	Cànon	N.Bonet	78
4		»	79
5		»	79
6		»	80
7		»	80
8		»	81

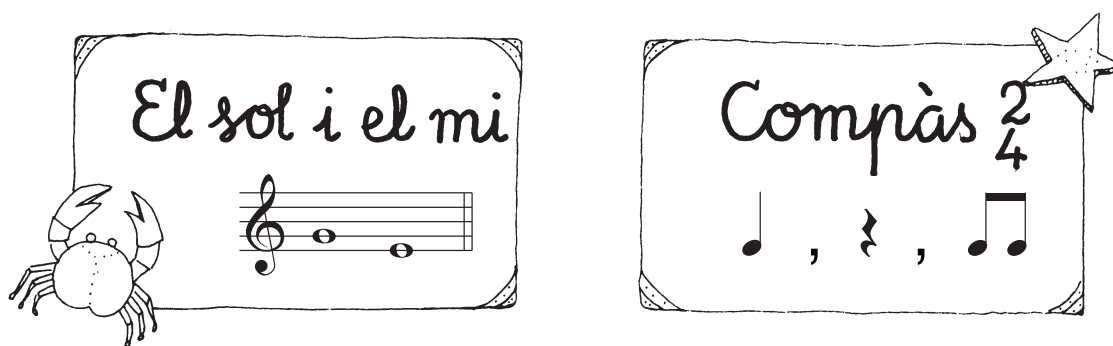
Cantem, piquem i toquem

1		≈	82
2		pop.alemanya / Li.Alegre	82
3		Li.Alegre	82
4		»	83
5		»	83
6		»	83
7	Mireu els meus ànecs	popular alemanya	84
8	El tortell	tradicional hongaresa	86

E.Farràs

E.Farràs

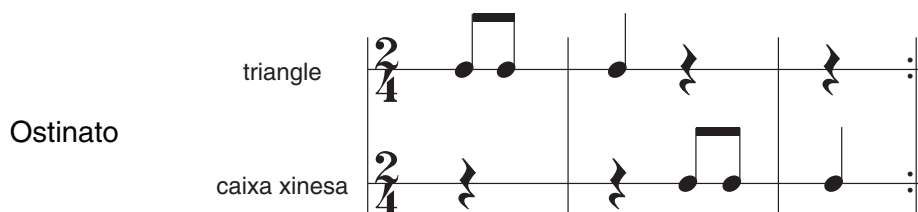

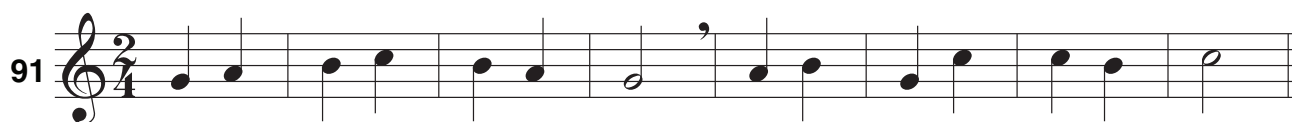
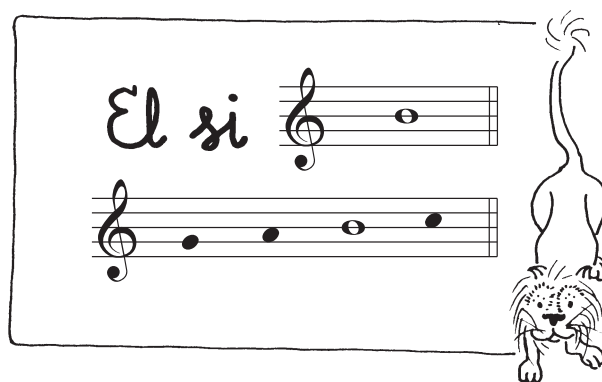

1 El bon pa

2 Qui s'ha mort?

SÈRIES MELÒDIQUES

SÈRIES MELÒDIQUES

d - r - m - f - s - l - si - d'

Interval de 2^a

Compàs $\frac{2}{4}$

Compàs $\frac{3}{4}$

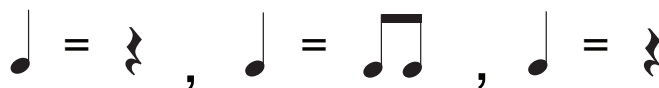
FITXES

1

nom : _____

Recorden que: _____

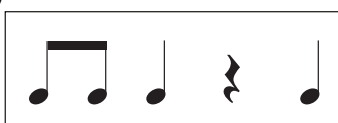

1 . Pica aquests ritmes :

a

b

c

a) Quin t'agrada més ?

b) Quin has sentit ?

c) Ara en sentiràs dos. Quin és el que NO ha sonat ?

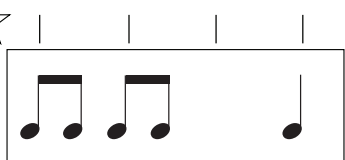
d) Ara els sentiràs tots tres.

Sabries dir en quin ordre han sonat ?

e) D'aquests tres ritmes, escriu el que hagi sentit:

2 . Escolta i completa aquests ritmes :

3 . Escolta i escriu el ritme que sentis :